

MAMUAAALI

Maahanmuuttajataustainen oppilas peruskoulussa

Perusopetukseen valmistava opetus

Ennen koulun aloittamista suomenkielisessä perusopetuksessa oppilaalle tarjotaan mahdollisuus aloittaa opinnot perusopetukseen valmistavassa opetuksessa, ValmO.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen aikana lapsi oppii **suomen kielen perusteet** sekä tarvittavia **tietoja** ja **taitoja**, joiden avulla opiskelu suomenkielisessä ryhmässä on myöhemmin mahdollista. Opetusta annetaan yhden lukuvuoden ajan n. 25 tuntia viikossa. Opetuskieli on suomi.

Opetusryhmä koostuu monista eri kansallisuuksista sekä ikäryhmistä. Oppilaat osallistuvat jo varhaisessa vaiheessa suomenkielisten ryhmien opetukseen musiikissa, liikunnassa, käsityössä sekä kuvataiteessa.

Integroitaessa oppilas perusopetukseen, luokka-aste määräytyy kielitaidon, iän, kouluhistorian, kehitystason yms tekijöiden perusteella. 7.-9.- luokkalaisten, vain 7. luokalla opetettavien aineiden opetus ratkaistaan tapauskohtaisesti

Maahanmuuttajaoppilas perusopetuksessa

Valmo-luokka on oppilaalle turvallinen tapa tutustua suomalaiseen koulukulttuuriin ja kieleen. Vuoden aikana suomen kielen osaaminen sekä kulttuurinen tietoisuus lisääntyvät vauhdilla. Oppilas saa onnistumisen kokemuksia ja kykenee kommunikoimaan suomalaisten ikätoveriensä kanssa. Oppilaan kielitaidon taso on kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaan keskimäärin tasolla A1.3–A2.1., jolloin *oppilas kykenee välittömään sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä kertomaan lyhyesti asioista.*

Suomen kielellä opiskelu

Oppilas opiskelee suomen kieltä toisena kielenään, S2-oppitunneilla, mutta lisäksi oppilas opiskelee eri oppiaineiden sisältöjä itselleen vieraalla kielellä. Onneksi kielitaito on kehittyvää. Oppilas joutuu ja hänen tuleekin tehdä paljon työtä opintojensa eteen. Lisäksi opettaja, luokkatoverit sekä muu kouluympäristö voivat toiminnallaan ja valinnoillaan tukea kielen omaksumista ja uuden oppimista.

Kaverit?

Maahanmuuttajataustaisen oppijan haasteet eivät liity vain suomen kieleen. Liittyminen uuteen ryhmään on oppilaalle aina jännittävä kokemus. Varsinkin yläkoulu-ikäisten nuorten saattaa olla haastavaa löytää suomalaisia ystäviä (Pollari J., Koppinen M-L 2011; Maahanmuuttajan kohtaaminen ja opettaminen s. 83). Peruskoulun luokan- tai aineenopettajalla on tässäkin merkittävä rooli.

Koulun muita rakenteita kannattaa hyödyntää ryhmäytymisen edistämiseksi. Esimerkiksi tukioppilastoimintaa on usealla koululla jo olemassa olevana rakenteena. Nuoret ovat parhaita henkilöitä ideoimaan toimintaa ikätovereilleen. Tukioppilaat voivat esim. laatia kattavat fraasiluettelon sellaisesta kielestä, jota nuoret itse käyttävät

Opettaminen

Maahanmuuttajataustainen oppilas on yleisen tuen oppilas. Hän opiskelee lähtökohtaisesti kaikkia koulun oppiaineita. Uskonnonopetus korvautuu usein elämänkatsomustiedon opetuksella. Jossain tapauksessa voidaan harkita vapautusta A2-kielen opiskelusta. Esimerkiksi oppilaan ollessa 15-vuotias aloittaessaan koulun. Vapautuksia tulee aina harkita tarkoin oppilaan tulevaisuus ja jatko-opiskelumahdollisuudet silmällä pitäen. Äidinkieltä oppiaineena maahanmuuttajataustaiset oppilaat eivät opiskele. Heillä on oma suomi toisena kielenä oppimääränsä (S2), jonka opetussuunnitelmaan on luokan- tai aineenopettajan hyvä tutustua.

Luokan- tai aineenopettaja saattaa kohdata monia haastavia tilanteita opettaessaan maahanmuuttajataustaisia oppilaita. Luokkatilanteessa annetut tehtävät saattavat osoittautua liian haastaviksi kielen vuoksi. Opettajan ohjeet ymmärretään väärin. Kotitehtäviä ei ole tehty, eikä edes yritetty tehdä.

Tärkeintä on opettajan halu tukea oppilasta oppimaan. Maahanmuuttajataustaisen oppilaan kohdalla on syytä rajata opiskeltavaa aihepiiriä rankalla kädellä. Ammattitaitoinen opettaja pystyy muokkaamaan käytettäviä oppimateriaaleja, opetustaan, kokeitaan ja arviointiaan kaikille sopivaksi.

Opettajan tulee pohtia tarkasti milloin mitataan osaamista oppiaineesta ja milloin suomenkielen osaamista. Suomen kielen osaamisen arviointi kuuluu suomen kielen opettajalle.

Maahanmuuttajataustaisilla oppilailta on oppimisvaikeuksia, siinä missä suomalaisillakin. Oppimisvaikeuden tunnistaminen on haastavaa. Kielen kehitykselle tulee antaa paljon aikaa. Tukitoimia tulee järjestää ilman "oppimisvaikeusdiagnoosiakin". Opettajan kannattaa konsultoida S2-opettajaa. Hänellä on tieto oppilaan kielen opiskelun sen hetkisestä tilanteesta. Jos kielitaito ei tunnu kehittyvän tukitoimien ja monen Suomessa asutun vuoden jälkeenkään, voi kyseessä olla oppimisvaikeus.

Keinot, jotka tukevat maahanmuuttajataustaisia oppilaita selviytymään oppitunneilla ja kotitehtävissä, tukevat aina myös suomalaisia oppilaita!

Oppiaineet

Matematiikka	Mekaaniset tehtävät saattavat sujua hyvin, riippuen tietysti oppilaan kouluhistoriasta lähtömaassaan. Turvapaikanhakijoilla koulunkäynti on ollut rikkonaista.
	Sanallisten tehtävien avaaminen esim. piirtämällä.
	Kokeissa lisää aikaa vastaamiseen.
	Oman kieliset ohjeet, mikäli mahdollista.
Äidinkieli ja kirjallisuus	Oppilas opiskelee S2-oppimäärää, joten hänellä ei ole samat tavoitteet kuin muilla luokan oppilailla (S2 ops)
	Yhteistyö S2-opettajan kanssa on tärkeää.
	Oppikirjan valinta. S2-työkirja esim. Välkky-sarjassa
	Lukukirjojen valinnassa huomio kielen osaamisen tasoon.
Reaaliaineet	Oppilaan haasteena on valtava määrä lukemista vieraalla kielellä. Opiskelussa tarvittavan kielitaidon tason saavuttaminen kestää useampia vuosia.
	Oppisisältöjen karsiminen.
	Sanakirjan aktiivinen käyttö.
	Sanojen ja käsitteiden selittäminen omin sanoin
	Kuvien käyttö opetuksessa
	Oppilaan oma sanastovihko.
	Oppiaineen opiskelu omalla äidinkielellä. (Wikipedia, oman maan oppikirjat ja internetsivustot)
Taito- ja taideaineet	Ei välttämättä vaadi kielen osaamista sujuakseen hyvin.
	Turvallisuuteen liittyvät säännöt on tärkeä opettaa huolellisesti. Sanojen ja terminologian opiskelu.
	Turvapaikanhakijoilla ei välttämättä ole ollenkaan kokemusta taito- ja taideaineiden opiskelusta.

Luokkatilanne

Koulun juhlat	Monet S2-oppilaat eivät osallistu kristillisiin juhliin. Heille tulee järjestää vaihtoehtoista toimintaa juhlien ja niihin valmistautumisen ajaksi. Kannattaa kuitenkin aina kysyä huoltajan mielipidettä. Monet huoltajat antavat lapsensa osallistua juhliin.
Oppiaineksen rajaus	Vain oleelliset asiat!
Oppitunnin tavoitteet	”Tällä tunnilla opiskelemme...”
Ennakointi	Annetaan seuraavaa tuntia varten käsitelista selvitettäväksi
Opiskeltavat käsitteet näkyviin	Taululle kirjataan näkyviin tunnin tärkeimmät käsitteet. Näin oppilas tietää opetuspuheen tärkeät sanat.
Opetuspuhe	Johdonmukaisuus ja rauhoittaminen
Kuvien käyttö	Opetuspuheen tukena. Uudet sanat ja käsitteet kuvien avulla yhteisesti opetuskeskustelun lomassa. Varo google-kuvahaun tuloksia, tarkista kuvien oikeellisuus ja säädyllyisyys ennen näyttämistä.
Oppimateriaalin valinta	Äidinkielen kirjasarjoissa on tarjolla S2-työkirja. Muissa oppiaineissa E-kirjoissa on keskitytty vain oleelliseen käsitteistöön opittavasta sisällöstä.
Oppilaan omat sanastot	Sanastovihko ja sanakirjojen sekä puhelinsovellusten käyttö itsenäisesti oppitunnin aikana

Arviointi, kokeet ja osaamisen näyttäminen

Oppiaineiden kokeiden tarkoitus on mitata opittua, ei suomen kielen taitoa. Opettajan tehtävä on keksiä keinoja, joilla oppilas voi osoittaa osaamisensa oppiaineessa kielen osaamisesta riippumatta!

Koekysymysten kielen avaaminen	Oppilas ei voi osata vastata kysymykseen, jos ei ymmärrä kysymystä. Koe ei silloin mittaa oppilaan osaamista vaan suomen kielen taitoa.
Eriytetty koe	Oppilas voi tehdä eri kokeen kuin muut oppilaat. Muutamalla pääkysymyksellä voi selvittää oppilaan osaamisen.
Vastaukset	Oppilas saa käyttää kirjaa apuna, piirtää kuvia, käyttää tekemiään sanalistoja kokeessa, vastata ranskalaisin viivoin, vastata englanniksi tai suullisesti sekä myös omalla äidinkielellään.
Oman kielen käyttö	Yksittäiset sanat ovat käännettävissä sanakirjojen avulla. Monitulkintaiset sanat pitää selvittää, että merkitys on sama. (kohta, kuusi, tavata...)
Oman lunttilapun käyttö kokeessa	
Opettajan tekemä käsitelista	Oppilaan ei tarvitse tällöin muistaa käsitettä suomen kielellä. Varsinkin yläkoulun puolella käsitteitä on valtava määrä jokaisessa oppiaineessa.
Täydentäminen	Oppilas voi täydentää koevastauksiaan suullisesti (opettaja kirjaa vastauksen)
Suullinen koe	
Todistus	Oppilaalle voi antaa arvosanan lisäksi sanallisen arvioinnin. Kaikessa arvioinnissa otettava huomioon kehittyvä kielitaito.

Yhteydenpito kodin ja koulun välillä

Huoltajien kielitaito	Oppilas saattaa olla perheessä edistynein suomen kielen puhuja. Lasta ei saa käyttää tulkkina koulun ja kodin välisessä viestinnässä.
Puhelut	Puhelinkeskustelussa viestien ymmärtäminen on helppo varmistaa. Tulkki voi tarvittaessa soittaa huoltajille.
Wilma	Vain välttämättömät viestit kotiin tiedoksi. Lyhyt selkeä viesti auttaa ymmärtämään ja on helpompi kääntää esim. Google-kääntäjässä. Monille huoltajille Wilma on hyvin vaikeaselkoinen.
Reissuvihko	Mahdollisuus käyttää kuvia tekstin tukena.
Varmistus	Opettajan tulee jollain keinolla varmistaa onko viesti ymmärretty. Tiedotteiden ymmärtäminen kotona on hyvin tärkeää oppilaan sosiaalisen tilanteen kannalta. Kellonajat ja lähtöajat tarkasti numeroin. esim ”koulu alkaa kello 9.05”
Kohtaamiset	Kannattaa hyödyntää tilanteet, joissa huoltaja tulee koululle käymään. Suomenkielinen viesti ymmärretään paremmin kuin puhelimesta tai kirjallisena.
Huoltajapalaverit	Tulkkaus on usein tilattava, vaikka huoltajien kielitaito oman arvionsa mukaan olisikin hyvä. Koulunkäyntiin liittyvät asiat ovat kulttuurisidonnaisia ja näin ollen muissa kulttuureissa ei ole vastaavia käsitteitä ja tapoja toimia (kolmiportainen tuki, koulupsykologi)
Huoli puheeksi	On tärkeä ottaa huomioon, kuinka vakavat asiat otetaan puheeksi. Useissa maissa koulutie päättyy oppimisvaikeuksien tai käyttäytymiseen liittyvien haasteiden havaitsemiseen. Suomessa oppilasta tuetaan monin keinoin ja huoltajille täytyy kertoa suomalaisen koulutusjärjestelmän toiminnasta ja tuen saannin mahdollisuuksista.
Tulkkipalvelut	Tulkin voi tilata joko koululle tai tulkkauksen voi järjestää puhelimitse. Tulkkia käytettäessä opettajalla pitää olla hyvä käsikirjoitus, jonka mukaan palaverissa edetään.

Oppimisen tuki

Tukitoimet	S2-oppilas kuuluu yleisen tuen oppilaana kaikkien koulussa tarjottavien tukitoimien piiriin (tukiopetus, laaja-alainen erityisopetus yms)
Ennakoiva tukiopeetus	Ennakoivan tukiopeetuksen avulla oppilas tietää varsinaisella oppitunnilla mistä puhutaan. Hyvä tuki reaaliaineiden tunneilla.
Oppimisvaikeudet	S2-oppilailla on oppimisvaikeuksia siinä missä muillakin oppilailla. Oppimisvaikeuksien tunnistaminen on haastavaa. Kehittyvä kielitaito vaatii paljon aikaa. Oppilaille tulee tarjota tukitoimia haasteisiinsa ilman ”diagnoosiakin”
Oman kielen osaaminen	Haasteet kotikielen osaamisessa saattavat kertoa oppimisvaikeuksista. Hyvän tulkin avulla oppilas voi tehdä oman kielen luetun ymmärtämistehtäviä. Tehtäviä voi löytää internetistä tai voi olla yhteydessä esim. Turun Varissuon koulun oman kielen opettajiin. Varissuon koulu on oman alueensa konsultoiva koulu maahanmuuttajataustaisten oppilaiden asioissa.